HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

להכי כתבה רחמנא לעדות גבי שבועת ביטוי וגבי טומאת מקדש וקדשיו א)דבכולן נאמר בהן ונעלם וכאן לא נאמר בהן ונעלם לחייב על המזיד כשוגג: **מתני'** אמשביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים זוז ולא נתן הרי אלו פטורים שאין חייבין אלא על תביעת ממון כפקדון במשביע אני עליכם כשתדעו לי עדות שתבואו ותעידוני הרי אלו פטורים מפני גשקדמה שבועה לעדות דעמד בבית הכנסת ואמר משביע אני עליכם שאם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני הרי אלו פטורין ב)(עד שיהא מתכוין להם) אמר לשנים משביע אני עליכם איש פלוני ופלוני שאם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני שבועה שאין אנו יודעין לך עדות והם יודעין לו עדות עד מפי עד או שהיה אחד מהן קרוב או פסול ההרי אלו פטורין ג)ושלח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע משביע אני עליכם שאם אתם יודעין לו עדות שתבואו ותעידוהו הרי אלו פטורין ד)ועד שישמעו מפי התובע: **גמ'** ת"ר משביעני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים זוז ולא נתן יכול יהו חייבין ת"ל 1תחטא תחטא לגזירה שוה נאמר כאן תחטא ונאמר להלן תחטא מה להלן בתביעת ממון ויש לו אף כאן בתביעת ממון ויש לו: משביע אני עליכם כשתדעו לי עדות כו': ת"ר משביע אני עליכם כשתדעו לי עדות שתבואו ותעידוני יכול יהו חייבין ת"ל 1ושמעה קול אלה והוא עד או ראה או ידע מי שקדמה עדות לשבועה ולא שקדמה שבועה לעדות: עמד בבית הכנסת ואמר משביעני עליכם: אמר שמואל זאפילו עדיו ביניהן פשיטא לא צריכא דקאי עילויהו מהו דתימא כמאן דאמר להו דמי קמ"ל תניא נמי הכי ה)חראה סיעה של בני אדם עומדין ועדיו ביניהן ואמר להן משביעני עליכם אם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני יכול יהו חייבין ת"ל והוא עד והרי לא ייחד עדיו יכול אפילו אמר כל העומדין כאן תלמוד לומר והוא עד והרי ייחד עדיו: אמר לשנים משביע אני עליכם: ת"ר אמר לשנים משביע אני עליכם פלוני ופלוני אם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני והן יודעין לו עדות עד מפי עד או שהיה אחד מהן קרוב או פסול יכול יהו חייבין ת"ל 2אם לא יגיד ונשא עונו בראוין להגדה הכתוב מדבר: שלח ביד עבדו וכו': ת"ר שלח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע משביעני עליכם שאם אתם יודעין לו עדות שתבואו ותעידוהו יכול יהו חייבין ת"ל אם לא יגיד ונשא עונו מאי תלמודא אמר ר"א אם לוא יגיד כתיב אם לו לא יגיד ונשא עונו ואם לאחר לא יגיד פטור: **מתני'** טמשביעני (אני) עליכם מצוה אני עליכם אוסרכם אני הרי אלו חייבין בשמים ובארץ הרי אלו פטורין באלף דלת ביוד הי בשדי בצבאות בחנון ורחום בארך אפים ברב חסד ובכל הכנויין הרי אלו חייבין המקלל בכולן חייב דברי ר"מ וחכמים יפוטרין ו)המקלל אביו ואמו בכולן חייב דברי ר"מ וחכמים כפוטרין המקלל לעצמו וחבירו בכולן עובר בלא תעשה 3יככה ה' [א] אלהים וכן א) ז)יככה אלהים זו היא אלה הכתובה בתורה אל יכך ויברכך וייטיב לך ר"מ מחייב וחכמים מפוטרין: **גמ'** משביעני עליכם מאי קאמר אמר רב יהודה הכי קאמר משביע אני עליכם בשבועה האמורה בתורה מצוה אני עליכם בצוואה האמורה בתורה אוסרכם אני באיסור האמור בתורה אמר ליה אביי אלא הא דתני רבי חייא כובלכם אני הרי אלו חייבין כובל מי כתיב באורייתא אלא אמר אביי ה"ק נמשביע אני עליכם בשבועה מצוה אני עליכם בשבועה אוסרכם אני בשבועה כובלכם אני בשבועה: באלף דלת ביוד הי בשדי בצבאות בחנון ורחום בארך אפים ברב חסד: למימרא דחנון ורחום שמות נינהו ורמינהי יש שמות שנמחקין ויש שמות שאין נמחקין סאלו הן שמות שאין נמחקין כגון אל [ב] אלהיך אלהים אלהיכם אהיה אשר אהיה אלף דלת ויוד הי שדי צבאות הרי אלו אין נמחקין עאבל הגדול הגבור הנורא האדיר והחזק והאמיץ העזוז חנון ורחום ארך אפים ורב חסד הרי אלו נמחקין אמר אביי פמתניתין במי שהוא חנון

במי

ומשני **להכי כתבה כו': מתני' אלא על תביעת ממון כפקדון.** שאילו העידוהו היו מחייבין אותו ממון אבל זה אם העידוהו לא היה מחויב שהיה יכול לומר חוזרני בי: **משביע אני עליכם.** כולה מתני' מפרש בגמרא: **גמ' ויש לו.** שיש ממון עליו: **והוא עד.** שהיה עד באותה שעה: **פשיטא.** דאי לא עדים ביניהן מאי איצטריך למיתני במתניתין פטורין: **לא צריכא דקאי עלייהו.** שעומד בצד עדיו: **מהו דתימא.** ודאי להנך דקיימי גביה קאמר והרי ייחד עדיו קמ"ל: **תניא נמי הכי.** דאף על גב דגבייהו קאי פטורין: **ראה סיעה של בני אדם ועדיו ביניהן.** ע"כ בדקאי גבייהו קאמר מדקאמר סיפא כו' ח) אפי' כל העומדין כאן ת"ל והוא עד: **הרי ייחד עדיו.** דכיון דאמר עומדין כאן אותן העומדין אצלו ייחד וחייבין ואי לא פריש הכי בהדיא תנא ברישא פטורין: **אם לוא יגיד.** כתיב מלא למדרש ביה לו לא: **מתני' מצוה אני עליכם.** בגמרא מפרש: **באל"ף דל"ת.** שם הכתוב באל"ף דל"ת: **ביו"ד ה"י.** שם הכתוב ארבע אותיות הכתוב ביו"ד ה"י: **המקלל בכולן.** מברך את השם באחד מהם כגון יכה פלוני את פלוני שזה הוא חיובו כשמקלל שם בשם: **חייב.** מיתה: **המקלל עצמו כו'.** מפרש בגמרא [לו.]: **יככה ה' אלהים** (ב) **וכן יככה אלהים** גרס במתני' וכן כתוב ונקוד בסדר משנה מוגהת ודווקנית: **זו היא אלה.** אם אמר לעדים אחד מן המקראות שבקללות יככה השם בשחפת וגו' אם לא תעידוני וכן (ג) יככה השם כגון שהיה אחד קורא קללות שבתורה ואמר לעדים כן ט) יככה אם לא תעידוני זו היא אלה דהא כתיב בהם י) ככל אלות הברית: **אל יכך.** אם תעידוני או יברכך אם תעידוני כ) וכפר: **ר' מאיר מחייב.** (ד) מכלל לאו אתה שומע הן אל יככה אם תעידוני ואם לא תעידוני יכך: **גמ' בצוואה האמורה בתורה.** אלה (ה) המצות ל) כתב בפרשת נדרים (ויקרא כז): **כובלכם.** לשון אסירה בכבלי ברזל (תהלים קמט): **אוסרכם אני בשבועה.** מזכיר את השם באחד מכל הלשונות הללו:

במי

או שהיה אחד מהן קרוב או פסול הרי אלו פטורין. אף על גב דכבר שמענו דאין נוהגת אלא בראוין להעיד איצטריך למיתני הכא דאפי' אם יש שלשה עדים והשנים כשרים פטורין דעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה. מתוספות ה"ר משה: **באלף** דלת ביוד ה"י. אע"ג דההוגה את השם באותיותיו אין לו חלק כו' מ) שמא כיון שאינו מתכוין לשם מותר. גם זה מתוספות רבינו משה: י)**בפר"ח** (ו) גרס א"ד מן השם אינו נמחק ותימה דמאי שנא מל"ב מלבאות וש"ד משדי דנמחקין לפי שאין שם בפני עצמו ושמא משום דשם המיוחד הוא יש להחמיר בו יותר: ס)**ה"ג** אין הלכה כרבי יוסי ואיצטריך דלא תימא נימוקו עמו וכן [גרס] ר"ח:

באחרונה

עין משפט נר מצוה

עג א מיי' פ"י מהלכות שבועות הלכה ב:
עד ב מיי' שם פ"ט הלכה ח:
עה ג מיי' שם הל' ז:
עו ד מיי' שם הלכה ט:
עז ה מיי' שם פרק י הלכה א:
עח ו מיי' שם פרק ט הלכה ז:
עט ז ח מיי' שם הל' ט:
פ ט מיי' שם הלכה יא ופ"ב שם הלכה ב ג:
פא י מיי' פ"ב מהלכות עבודת כוכבים הלכה ז:
פב כ מיי' פ"ה מהל' ממרים הלכה ב סמג לאוין ריט טור שו"ע יו"ד סימן רמא סעיף א:
פג ל מיי' פכ"ו מהל' סנהדרין הלכה ג סמג לאוין רט ריא טור וש"ע חו"מ סימן כז סעיף א:
פד מ מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ב:
פה נ מיי' פ"ט מהלכות שבועות הל' יא:
פו ס מיי' פ"ו מהלכות יסודי התורה הלכה ב סמג לאוין ג טור ושו"ע יו"ד סימן רעו סעיף ט:
פז ע מיי' שם הל' ה:
פח פ מיי' פ"ב מהל' שבועות הלכה ב והלכה ג:

◆

מוסף רש"י

דבכולן נאמר בהן ונעלם. בכל הכתובין בקרבן עולה ויורד, שבועת בטוי וטומאת מקדש וקדשיו, נאמר ונעלם, **וכאן.** בשבועת עדות, לא נאמר ונעלם (לעיל כה: לא: וכעי"ז כריתות ט.). **שלח ביד עבדו.** התובע השביען ביד עבדו (לעיל לא:). **שאם אתם יודעין לו עדות.** לבעל דינו (שם). **יכול יהו חייבין.** העדים קרבן שבועת העדות אם לא העידוהו (ערכין יח.). **והרי לא ייחד עדיו.** שהרי השביע את כולן (שם, ועי"ש גירסא אחרת בגמ'). **אם לוא יגיד כתיב.** שכתוב מלא למדרש אם לו לא יגיד ונשא עונו, שמשמע שהוא תובעם (לעיל לב.).

◆

מסורת הש"ס

א) [לעיל כה: לא: כריתות ט.], ב) [ירושלמי ל"ג], ג) [לעיל לא:], ד) [שם לג:], ה) [ערכין יח.], ו) [סנהדרין סו.], ז) [צ"ל יככם וכן הוא בפיסקא דלקמן לו. ומפורש ברש"י שם ד"ה ויתיב וקאמר כו' וכן יככם ובד"ה אמר ליה כו' יככם כו' ע"ש מוכח להדיא דצ"ל יככם וצ"ע בתוי"ט ורש"ל ע"ש בתוי"ט ד"ה יככה], ח) [צ"ל יכול], ט) [וכן. רש"ל], י) [דברים כט], כ) צ"ל וכפרו. רש"ל, ל) צ"ל דכתיב. רש"ל, מ) [סנהדרין צ.], נ) שייך לע"ב, ס) [ג"ז שייך לע"ב],

◆

תורה אור השלם

1. וְנֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה א
2. נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיְיָ וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ: ויקרא ה כא
3. יַכְּכָה יְיָ בַּשַּׁחֶפֶת וּבַקַּדַּחַת וּבַדַּלֶּקֶת וּבַחַרְחֻר וּבַחֶרֶב וּבַשִּׁדָּפוֹן וּבַיֵּרָקוֹן וּרְדָפוּךָ עַד אָבְדֶךָ: דברים כח כב

◆

הגהות הב"ח

(א) במשנה יככה ה' וכן יככם אלהים: **(ב)** רש"י ד"ה יככה ה' וכן יככם אלהים גרסי' כצ"ל: **(ג)** ד"ה זו היא וכו' וכן יככם השם וכו' וכן יככם אם לא: **(ד)** ד"ה רבי מאיר מחייב דמכלל וכו' אל יככם וכו' יככם הס"ד: **(ה)** ד"ה בצוואה האמורה בתורה אלה החקים אשר צוה ה' אלה המצות: **(ו)** תוס' ד"ה בפר"ח. נ"ב עיין בע"ז דף י"ח ע"א בתוס' ד"ה הוגה השם [וכ"כ הגרע"א]:

◆

הגהות הגר"א

[א] במשנה אלקים. נמחק: **[ב]** גמ' שאין נמחקין כגון אל אלוה כצ"ל (ועמ"ש רבינו ביו"ד סימן רע"ו ס"ק י"ט):

◆

רבינו חננאל

להכי כתב רחמנא לעדות גבי שבועת ביטוי וגבי טומאת מקדש וקדשיו דבכולהו כתיב ונעלם ובעדות לא כתיב ונעלם ללמד שחייב המזיד כשוגג: **מתני'** משביע אני עליכם שתעידו לי שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים זוז ולא נתן. וכפרו פטורין. דיליף תחטא תחטא מפקדון. מה פקדון תביעת ממון (כלו) [ויש לו] אף בעדות תביעת ממון ויש לו עליו ממון של תובע. משביע אני עליכם כשתדעו לי עדות תעידו לי. וידעו לו עדות אח"כ. וכפרו בהן פטורין. שנאמר ושמעה קול אלה והוא עד. כלומר מקודם האלה. בעינן שקדמה עדות לאלה ולא שקדמה האלה לעדות. עמד בבית הכנסת ואמר משביע אני עליכם כו' עד פטורין. וכן אם יודעין לו עדות עד מפי עד. או שהיו קרובין או פסולין פטורין: ת"ר עמד בבית הכנסת ואמר משביעני עליכם שתבואו ותעידו לי יכול יהו חייבין. ת"ל ושמעה קול אלה והוא עד. עד שיהא מתכוין להם פי' והוא מתכוין לעד אמר שמואל ואפילו עדים ביניהן. וחזי להו ודעתיה עילויהו. מהו דתימא כמה דמתכוין ואמר להו דמי קמ"ל. תניא נמי הכי ראה סיעה של בני אדם ועדיו ביניהן כו' עד יכול אפי' אמר כל העומדין כאן. ת"ל והוא עד וכיון שאומר

רבינו חננאל (המשך)

כל העומדין כאן ייחד עדיו וחייבין. אמר לשנים [כו'] שאם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני. והן יודעין לו עדות עד מפי עד. יכול יהו חייבין. ת"ל אם לא יגיד ונשא עונו בראוין להגיד הכתוב מדבר: **מתני'** שלח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע משביע אני עליכם כו' הרי אלו פטורין עד שישמעו מפי התובע. ופרשה ר' אלעזר מדכתיב אם לוא יגיד כלומר אם לו לא יגיד ונשא עונו. הא לאחר אם לא יגיד פטור: הני כולהו דתנן משביע אני עליכם. פירשה רב יהודה משביע אני עליכם בשבועה האמורה בתורה. ודחה אביי ואוקמה משביע אני עליכם בשבועה. מצוה אני עליכם בשבועה. ולא צריך האמורה בתורה אלא המשביע בשבועה בלבד חייב (אבל המשביע בשבועה בלבד חייב). אבל המשביע עדיו בשמים ובארץ פטורין. המשביע (בה') [באל"ף דל"ת] ביה בשדי בצבאות בחנון ברחום בארך אפים ברב חסד ובכל הכנויים חייב. ואקשינן עלה וכי חנון ורחום שם הוא [ורמינהי] אלו שמות שאין נמחקין אל אלהים אלהיכם אלהיהם אלהיך אהיה אשר אהיה שדי צבאות הרי אלו אין נמחקין. ואלו שנמחקין הגדול הגבור הנורא החזק א) האמת עיזוז חנון ורחום ארך אפים רב חסד. ופירק אביי מתני' משביעם במי ששמו רחום במי ששמו חנון.

א) אולי דצ"ל האמיץ כמו שהוא בברייתא לפנינו.